

bui02 BETALINGSBALANS

De **betalingbalans** is het systematisch overzicht van alle economische transacties met het buitenland in een bepaalde periode.

SCHEMA VAN DE BETALINGSBALANS	
<u>GOEDERENREKENING (1)</u>	
▫ ontvangsten wegens export van goederen	▫ uitgaven wegens import van goederen
<u>DIENSTENREKENING (2)</u>	
▫ ontvangsten wegens aan het buitenland verleende diensten	▫ uitgaven wegens door het buitenland bewezen diensten
<u>INKOMENSREKENING (3)</u>	
▫ ontvangen primaire inkomens ▫ ontvangen inkomensoverdrachten	▫ betaalde primaire inkomens ▫ betaalde inkomensoverdrachten
<u>KAPITAALREKENING (4)</u>	
▫ buitenlandse investeringen en beleggingen in Nederland ▫ uit het buitenland ontvangen kredieten ▫ ontvangen vermogensoverdrachten	▫ Nederlandse investeringen en beleggingen in het buitenland ▫ aan het buitenland verleende kredieten ▫ betaalde vermogensoverdrachten
<u>SALDERINGSREKENING (5)</u>	
▫ afname van de valutareserve	▫ toename van de valutareserve

1	= zichtbaar verkeer
2 + 3	= onzichtbaar verkeer
1 + 2 + 3	= lopende rekening
saldo 1 t/m 4	= materieel saldo (evenwicht / overschot / tekort)
saldo 5	= formeel evenwicht door verandering valutareserve

Het goederenverkeer (1), dienstenverkeer (2) en inkomensverkeer (3) vormen samen het **lopende verkeer**. De bedragen op de lopende rekening (1 + 2 + 3) hebben direct invloed op de hoogte van het nationaal inkomen. Een overschot op de lopende rekening (de ontvangsten overtreffen de uitgaven) heeft een positieve invloed op de hoogte van het nationaal inkomen. Een tekort op de lopende rekening (de uitgaven overtreffen de ontvangsten) heeft een negatieve invloed op de hoogte van het nationaal inkomen.

Kapitaalverkeer heeft geen directe invloed op de hoogte van het nationaal inkomen (kapitaalstromen staan op de kapitaalrekening).

Opbrengsten van investeringen en beleggingen hebben wel invloed op de hoogte van het nationaal inkomen (kapitaalopbrengsten staan op de inkomensrekening en die maakt deel uit van de lopende rekening).

GEWENST: EVENWICHT OP DE BETALINGSBALANS

Door een **overschot op de betalingsbalans** neemt de valutareserve van een land toe.

Het bedrijfsleven ontvangt per saldo buitenlands geld en verkoopt de overtollige deviezen aan de Centrale Bank. De binnenlandse geldhoeveelheid neemt dan toe, waardoor inflatie kan ontstaan met gevaar voor verlies van werkgelegenheid.

Door een **tekort op de betalingsbalans** neemt de valutareserve van een land af.

Er lekt binnenlandse koopkracht weg naar het buitenland. Door een vermindering van de binnenlandse vraag wordt de werkgelegenheid aangetast.

OORZAKEN EN OPLOSSINGEN VOOR EEN BETALINGSBALANSTEKORT

- Door onderbesteding in het buitenland kan de export afnemen en door overbesteding in eigen land kan de import toenemen.
Overbesteding in eigen land kan worden tegengegaan met bestedingsbeperkende maatregelen.
- Door hogere productiekosten (vooral loonkosten) kan de export dalen en de import stijgen.
Loonmatiging leidt tot lagere loonkosten per product, waardoor de concurrentiepositie verbetert.
- Door protectionistische maatregelen van andere landen kan de eigen export dalen en de eigen import stijgen.
Protectie kan beantwoord worden met protectie (exportbevorderende en importbelemmerende maatregelen), maar door protectie over en weer zal de (wereld)handel afnemen. Het is daarom beter zoveel als mogelijk te streven naar afschaffing van handelsbelemmeringen.
- Door uitvoer van kapitaal kan een tekort op de kapitaalrekening ontstaan.
Renteverhoging leidt tot minder uitvoer en meer invoer van kapitaal, waardoor het saldo van de kapitaalrekening verbetert.
- Landen met grote buitenlandse schulden (debiteurenlanden) kampen met een tekort op de betalingsbalans door de hoge bedragen die aan rente en aflossing moeten worden betaald.
Er kunnen afspraken worden gemaakt over uitstel of afstel van rente- en aflossingsbetalingen.

Betalingsbalansonevenwichtigheden leiden ook tot wisselkoersproblemen! (Zie notitie bui03.)

KENGETALLEN MET BETREKKING TOT DE IMPORT EN DE EXPORT

Het **dekkingspercentage** is de verhouding tussen de exportwaarde en de importwaarde, anders gezegd: het is de mate waarin de importuitgaven gedekt worden door de exportontvangsten.

Berekening dekkingspercentage voor de handelsbalans (goederenrekening plus dienstenrekening):

$$\text{dekkingspercentage} = \frac{\text{exportwaarde goederen} + \text{diensten}}{\text{importwaarde goederen} + \text{diensten}} \times 100\%$$

Om het belang van de import en export voor een land te meten, berekenen we de importwaarde en de exportwaarde als percentage van het nationaal inkomen.

We noemen deze percentages de **importquote** en de **exportquote**.

Voor de handelsbalans zijn deze quotes als volgt te berekenen:

$$\text{importquote} = \frac{\text{importwaarde goederen} + \text{diensten}}{\text{nationaal inkomen}} \times 100\%$$

$$\text{exportquote} = \frac{\text{exportwaarde goederen} + \text{diensten}}{\text{nationaal inkomen}} \times 100\%$$

De **ruilvoet** is de verhouding tussen de exportprijzen en de importprijzen.

Het indexcijfer van de ruilvoet kan als volgt worden berekend:

$$\text{indexcijfer ruilvoet} = \frac{\text{indexcijfer prijspeil exportproducten}}{\text{indexcijfer prijspeil importproducten}} \times 100$$

- Als de importprijzen sterker stijgen dan de exportprijzen is er sprake van **ruilvoetverslechtering**.
Er moet dan meer worden uitgevoerd om dezelfde hoeveelheid te kunnen invoeren.
Daar staat wel tegenover dat bij een inelastische vraag naar exportproducten een stijging van de exportprijzen tot een geringe daling van de exporthoeveelheid zal leiden.
De exportwaarde (prijs x volume) zal stijgen, waardoor de handelsbalans kan verbeteren.
- Als de exportprijzen sterker stijgen dan de importprijzen is er sprake van **ruilvoetverbetering**.
Er hoeft dan minder te worden uitgevoerd om dezelfde hoeveelheid te kunnen invoeren.
Daar staat wel tegenover dat bij een elastische vraag naar exportproducten een stijging van de exportprijzen tot een sterke daling van de exporthoeveelheid zal leiden.
De exportwaarde (prijs x volume) zal dalen, waardoor de handelsbalans kan verslechteren.